

EWA PELCZYK, JAKUB LINETTY

Jubileuszowa wystawa „*VIA MUSAEI. MENTE ET LABORE.*
50 lat Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy”

The Jubilee exhibition „*VIA MUSAEI. MENTE ET LABORE.*
50 years of the Museum of the First Piasts at Lednica”

26 kwietnia 2019 roku otwarto wystawę jubileuszową „*VIA MUSAEI. MENTE ET LABORE. 50 lat Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy*”, przygotowaną z myślą o przedstawieniu dziejów tej instytucji ze szczególnym uwzględnieniem jej najwcześniejszej historii. Powołane w 1969 roku muzeum było ukoronowaniem wieloletnich starań kilku pokoleń badaczy i opiekunów Ostrowa Lednickiego. Dzisiejsza placówka nawiązuje do działalności: Albina hrabiego Węsierskiego (1812-1875), który prowadził badania archeologiczne na Ostrowie Lednickim, a pozyskane w ich trakcie zabytki gromadził w pałacu w Zakrzewie koło Kłeczka, w kolekcji nazywanej niekiedy „muzeum zakrzewskim”; księdza Franciszka Wawrzyniaka, proboszcza dziekanowickiego, który w okresie międzywojennym opiekował się Ostrowem Lednickim; a także Kierownictwa Badań nad Początkami Państwa Polskiego, które prowadziło wykopaliska w tym miejscu w okresie powojennym.

Ekspozycja została zaaranżowana w pomieszczeniu wieży bramnej na terenie Małego Skansenu. Składała się z 16 plansz oraz słupa ogłoszeniowego ustawionego pośrodku sali wystawowej. Dodatkowo w dwóch gablotach wyeksponowano dotychczasowe wydawnictwa muzealne. Plansze na wystawie rozmieszczono w czterech przestrzeniach. W pierwszej ustawiono pięć plansz, na których zaprezentowano dzieje zainteresowań archeologicznych, począwszy od pierwszych wzmianek w 1. połowie XIX wieku, aż do powołania muzeum w 1969 roku. Na poszczególnych planszach przedstawiono początki badań na Ostrowie Lednickim w 1. połowie XIX wieku – czasach, w których opiekę nad wyspą sprawował Albin hrabia Węsierski, „Lednicomanię” – czyli kulturalne inspiracje Ostrowem Lednickim, badania i wydarzenia kulturowe w okresie międzywojennym, kiedy

opiekunem tego miejsca był ks. Franciszek Wawrzyniak, a także badania w okresie powojennym.

W drugiej przestrzeni umieszczono cztery plansze przedstawiające początki i dalsze dzieje muzeum od powołania w 1969 roku aż po czasy współczesne. Na planszach prezentowano wydarzenia w okresach odpowiadających kadencjom dyrektorów Jerzego Łomnickiego, Andrzeja Kaszubkiewicza i Andrzeja Marka Wyrwy.

Ryc. 1. Grafika wystawy jubileuszowej.
Oprac. D. Jagłowska, A. Ewertowska
FIG. 1. The graphics of the jubilee exhibition.
Ed. by D. Jagłowska, A. Ewertowska

RYC. 2. Otwarcie wystawy 26 kwietnia 2019 roku. Kuratorzy: Ewa Pelczyk i Jakub Linetty oprowadzają zwiedzających. Fot. M. Józwickowska

FIG. 2. The opening of the exhibition on 26th April 2019. Curators: Ewa Pelczyk and Jakub Linetty are guiding the visitors. Photo by M. Józwickowska

RYC. 3. Andrzej Kaszubkiewicz, dyrektor Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy w latach 1980-2008 wraz z małżonką Jadwigą oraz Marek Krężałek, zastępca dyrektora ds. administracyjnych, w trakcie zwiedzania wystawy 26 kwietnia 2019 roku. Fot. M. Józwickowska

FIG. 3. Andrzej Kaszubkiewicz, the director of the Museum of the First Piasts at Lednica in the years 1980-2008 with his spouse Jadwiga and Marek Krężałek, the vice administrative director, at the tour around the exhibition on 26th April 2019. Photo by M. Józwickowska

Trzecia przestrzeń zaaranżowana została z trzech plansz, prezentujących najistotniejsze wydarzenia kulturalne, jak: Marzanna, Żywy Skansen, Pożegnanie Lata, oraz uroczystości jubileuszowe, jak: 1000. rocznicę śmierci księcia Mieszka I, 1000. rocznicę Zjazdu Gnieźnieńskiego oraz 1050. rocznicę Chrztu Polski. Osobną planszę poświęcono corocznej imprezie – Nocy Kupały, która jest organizowana od początku istnienia muzeum.

W przestrzeni czwartej na czterech planszach przedstawiono oddziały zamiejscowe muzeum (grodziska wczesnośredniowieczne w Gieczu, Grzybowie i Radzimi), dzieje badań podwodnych, badań wykopaliskowych oraz archiwalne fotografie pracowników naszej placówki.

Ekspozycję uzupełniły dawne plakaty i afisze z wydarzeń kulturalnych organizowanych przez muzeum, które zostały zaaranżowane na ścianach, a także na specjalnie skonstruowanym słupie ogłoszeniowym ustawionym pośrodku wystawy.

Na planszach wykorzystano unikatowe fotografie i dokumenty z zasobu Archiwum Naukowego oraz Pracowni Fotograficznej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. W większości były one prezentowane publicznie po raz pierwszy. Wystawiono także jedyne w swoim rodzaju materiały z zasobów Archiwum Państwowego w Poznaniu, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Biblioteki Kórnickiej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Narodowego w Warszawie. Szczególnie interesującym dokumentem jest plan katastralny wsi Rybitwy sporządzony zimą 1818/1819 roku (z naniesionym w 1835 roku nowym podziałem i bonitacją gruntów) z Archiwum Państwowego w Poznaniu, z fragmentem jeziora Lednica i wyspami: Ostrowem Lednickim, Ledniczką i Mewią. Jest to najstarszy znany plan obejmujący Ostrów Lednicki. Został on rozpoznany w trakcie kwerend poprzedzających wystawę i po raz pierwszy był przedstawiony publiczności na planszach wystawowych. Na szczególną uwagę zasługują także niepowtarzalne fotografie z wizyty Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Ignacego Mościckiego na Ostrowie Lednickim 4 października 1936 roku, z zasobów Archiwum Akt Nowych w Warszawie, a także fotografie z 1938 roku ilustrujące obchody 20-lecia niepodległości z albumu ks. Franciszka Wawrzyniaka, podarowanego do zbiorów muzeum przez panią Ewę Wawrzyniak wraz z rodziną w 2019 roku.

Wystawa została przygotowana przez kuratorów: Ewę Pelczyk oraz Jakuba Linetty. Oprawa plastyczna i aranżacja jest dziełem Doroty Jagłowskiej i Aliny Ewertowskiej. Serdecznie dziękujemy wszystkim pracownikom Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy za pomoc i udział w przygotowaniu wystawy, szczególnie pracownikom działów inwestycji i remontów, administracji, konserwacji, promocji, a także Marioli Józwickowskiej i dr. Januszowi Góreckiemu.

mgr inż. Ewa Pelczyk
Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
Archiwum
Dziekanowice 32
62-261 Lednogóra
e-mail: archiwum@lednica.pl

dr Jakub Linetty
Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
Archiwum
Dziekanowice 32
62-261 Lednogóra
e-mail: jakub.linetty@lednica.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-4372-7085>